

Паркинсон оорусундагы когнитивдик жана жүрүм-турум көйгөйлөрү: бейтаптар үчүн маанилүү фактылар

Паркинсон оорусунда когнитивдик көйгөйлөрүнүн кандай түрлөрү болушу мүмкүн?

Паркинсон оорусу (ПО) менен орууган адамдардын көпчүлүгүн эс тутуму, ой жүгүртүүсү жана таанып билүүсү кадимкидей жакшы иштешет. Бирок, ПОда кадимки кары жашка байланыштуу унутчаактык менен катар, убакыттын өтүшү менен көңүл буруу, ой жүгүртүү жана эс тутум начарлашы мүмкүн.

ПОдагы жалпы когнитивдик көйгөйлөргө төмөнкүлөр кирет:

- Көңүл буруу же концентрация көйгөйлөрү
- Иш күндөрдү уюштуруу сыяктуу иш-чараларды пландаштыруу
- Кыйын сүйлөшүүлөрдү жүргүзүү же татаал маселелерди чечүү кыйынчылыгы
- Ойлордун тез калыптанышы
- Түрткү жок болгон учурда окуяларды же майда-чүйдө нерселерди эстөө кыйынчылыгы

Эгер өзгөрүүлөр анча-мынча болуп, күнүмдүк жашоонузга чоң таасирин тийгизбесе, ал **жеңил когнитивдик бузулуу** деп аталат. Өзгөрүүлөр күнүмдүк иш-аракеттерге таасирин тийгизе турганчалык күчтүү болсо, **деменция** деп аталат.

Эмне үчүн когнитивдик көйгөйлөрү пайда болот?

ПО мээдеги көңүлдү, ой жүгүртүүнү жана эс тутумду башкаруучу бөлүктөрүнө таасир эте баштаганда, когнитивдик өзгөрүүлөр пайда болот. Көпчүлүк учурларда, бул оорунун кийинки стадияларында же адам карыганда, адатта 65 жаштан кийин, гана болот.

Галлюцинациялар жана элестер

Когнитивдик бузулушу бар ПО менен ооругандардын көпчүлүгүндө галлюцинация же элес болушу мүмкүн. Галлюцинациялар болгондо адамдар ойгок кезинде, чындыгында жок нерсени көрүшөт же угушат. ПОда галлюцинациялар негизинен визуалдык мүнөзгө ээ, мисалы, жаныбарлардын же адамдардын көрүнүштөрү. Башында, көпчүлүк адамдар галлюцинация чыныгы эмес экендигин түшүнүшөт. Кийинчерээк, чындыкты галлюцинациядан айырмалоо кыйыныраак болуп калышы мүмкүн. ПО менен ооругандарда элестер болушу мүмкүн, мисалы, дубалдагы тактар курт-кумурскалардай көрүнүшү мүмкүн.

Делюзия - бул чындыкка же фактыларга негизделбеген жалган ишенимдер. Адатта, делюзияларга төмөнкүлөр кирет: үйдө башка адамдар жашагандай, жолдошу алдап жаткандай же кимдир бирөө адамдан уурдап жаткандай ойлор. Бул көбүнчө Паркинсон оорусунун кийинки стадияларында болот.

Жеңил галлюцинациялар дарылоого муктаж эмес. Сиздин дарыгериниз инфекцияга, айрыкча заара чыгаруучу жолдун инфекциясына, же галлюцинация жана делюзияга алып келүүчү дарыларды колдонбогондугуңузду текшерип керек. Галлюцинация жана делюзияны уктатуучу дары сыяктуу дары-дармектерди караштырып дарыласа болот. Эгерде ушул өзгөрүүлөргө карабастан, көйгөйлөр улана берсе, анда дарыгериниз Паркинсон оорусуна каршы дары-дармектердин көлөмүн азайтууга аракет кылышы мүмкүн. Эгер бул жардам бербесе же сиздин кыймыл-аракетинизди начарлатса, анда дарыгер когнитивдик функцияны жакшыртууга жардам берүүчү дары-дармектерди жазып бериши мүмкүн. Мындан тышкары, клозапин же кветиапин галлюцинация же делюзияга жардам берет, бирок терс таасир катары уйкусурап кетишиниз мүмкүн. Клозапин ошондой эле үзгүлтүксүз кан анализин талап кылат.

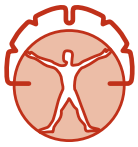
Мен когнитивдик көйгөйлөргө каршы эмне кылсам болот?

Когнитивдик функциясына туура көнүгүү, туура тамактануу, уйку жана кан басымын көзөмөлдөө жардам берет.

Ой жүгүртүү, эс тутум же чечимдерди кабыл алуу көйгөйлөрү күнүмдүк жашоонузга таасир эте баштаса, дарыгериниз менен сүйлөшүңүз. Дарыгериниз когнитивдик тесттерди жасоону каалашы мүмкүн. Дары-дармектеринизди карап чыгыңыз, анткени ПО же башка ооруларды дарылоодо колдонулган дары-дармектер кээде когнитивдик функцияны начарлатат. Таблеткалардын кутучаларды жана дары-дармектер жөнүндө эскертүүлөрдү колдонуусу жардам бериши мүмкүн.

Эгер эс тутум көйгөйлөрү күчөп кетсе:

- Үй-бүлөнүз жана дарыгериниз менен келечектеги жашоо-тиричилик пландарын, анын ичинде үйгө кам көрүү же кам көрүү мекемесин талкуулаңыз.

Паркинсон оорусундагы когнитивдик жана жүрүм-турум көйгөйлөрү: бейтаптар үчүн маанилүү фактылар

- Ишенимдүү багуучуңузга жергиликтүү мыйзамдардын талаптарына ылайык ишеним кат менен камсыз кылыңыз. Бул адам сиз үчүн сүйлөөгө, каржыңызды уюштурууга, эсептерди төлөө жана башка көптөгөн мүмкүнчүлүктөргө ээ болот. Ишеним кат болбосо, бул муктаждыктар бат эле татаал жана кымбатка айланып кетиши мүмкүн.
- Мүлкүңүздүн документтери жана керээзиниз заманбап экендигине ынаныңыз. Эгерде сизде когнитивдик бузулуу өтө күчөп кетсе, аларды өзгөртө албай каласыз.

ДАРЫЛОО БАРБЫ?

Кээ бир дары-дармектер жардамы ПО жана деменция менен ооруган адамдарда изилденген. Алардын ичинде ривастигмин, донепезил, галантамин жана мемантин.

Бул дары-дармектерди ичкендердин айрымдары жакшы таасирин байкаса, кээ бирлери анча-мынча гана өзгөрүүлөрдү байкашкан. Бул дары-дармектердин жалпы терс таасирлери жүрөк айлануу жана ич өткөк.